

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാഭേശികായ നമഃ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ ഉദ്ധവഗീതാസു
॥ ചതുർവിംശോധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാഭേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർവിംശോധ്യായഃ ॥

ശ്രീഉദ്ധവ ഉവാച
സുദുസ്തരാമിമാം മന്യേ യോഗചർയാമനാത്മനഃ |
യമാഞ്ജസാ പുമാൻ സിദ്ധ്യുത്തൻമേ ബ്രൂഹ്യഞ്ജസാച്യുത || 24.1 ||

പ്രായശഃ പുൺദരീകാക്ഷ യുഞ്ജന്തോ യോഗിനോ മനഃ |
വിഷീദന്ത്യസമാധാനാൻമനോനിഗ്രഹകർശിതാഃ || 24.2 ||

അമാത ആനന്ദദൂഃഖം പദാംബുജം
ഹംസാഃ ശ്രയേരന്നരവിന്ദലോചന |
സുഖം നു വിശ്വേശ്വര യോഗകർമഭി -
സ്തൂന്മായയാമീ വിഹതാ ന മാനിനഃ || 24.3 ||

കിം ചിത്രമച്യുത തവൈതദശേഷബന്ധോ
ദാസേഷ്യനന്യശരണേസു യദാത്മസാത്ത്വം |
യോദ്യോചയത് സഹ മൃഗൈഃ സ്വയമീശ്വരാണാം
ശ്രീമത്കിരീടതടപീഡിതപാദപീഠഃ || 24.4 ||

തം ത്യാഖിലാത്മദയിതേശ്വരമാശ്രിതാനാം
സർവാർഥദം സ്വകൃതവിദ് വിസൃജേത കോ നു |
കോ വാ ഭജേത് കിമപി വിസൃതയ്യേനു ഭൂതൈ
കിം വാ ഭവേന്ന തവ പാദരജോജുഷാം നഃ || 24.5 ||

നൈവോപയന്ത്യപചിതിം കവയസ്തവേശ
ബ്രഹ്മായുഷാപി കൃതമൃദ്ധമുദഃ സ്മരന്തഃ |

യോന്തിർബഹിസ്തനുഭൃതാമശുഭം വിധുൻവ -
നാചാർയചൈത്യവപുഷാ സ്വഗതിം വ്യനക്തി || 24.6 ||

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യുദ്ധവേനാത്യനുരക്തചേതസാ
പൃഷ്ടോ ജഗത്ക്രീഡനകഃ സ്വശക്തിഭിഃ |
ഗൃഹീതമൂർതിത്രയ ഈശ്വരേശ്വരോ
ജഗാദ സപ്രേമമനോഹരസ്ഥിതഃ || 24.7 ||

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ഹന്ത തേ കഥയിഷ്യാമി മമ ധർമാൻ സുമംഗലാൻ |
യാംഹ്രദ്ധയാച്ഛരൻ മർത്യോ മൃത്യും ജയതി ദുർജയം || 24.8 ||

കുർയാത് സർവാണി കർമാണി മദർഥം ശനകൈഃ സ്മരൻ |
മയൂർപിതമനശ്ചിത്തോ മദ്ധർമാത്മമനോരതിഃ || 24.9 ||

ദേശാൻ പുൺയാനാശ്രയേത മദ്ഭക്തൈഃ സാധുഭിഃ ശ്രിതാൻ |
ദേവാസുരമനുഷ്യേഷു മദ്ഭക്താചരിതാനി ച || 24.10 ||

പൃഥക്സത്രേണ വാ മഹ്യം പർവയാത്രാമഹോത്സവാൻ |
കാരയേദ് ഗീതന്യത്യാദ്യൈർമഹാരാജവിഭൂതിഭിഃ || 24.11 ||

മാമേവ സർവഭൂതേഷു ബഹിരന്തരപാവൃതം |
ഈക്ഷേതാത്മനി ചാത്മാനം യഥാ ഖമമലാശയഃ || 24.12 ||

ഇതി സർവാണി ഭൂതാനി മദ്ഭാവേന മഹാദ്യുതേ |
സഭാജയൻ മന്യമാനോ ഇത്ഥാനം കേവലമാശ്രിതഃ || 24.13 ||

ബ്രാഹ്മണേ പുൽകസേ സ്തേനേ ബ്രഹ്മൺയ്യൈർകേ സ്തുലിംഗകേ |
അക്രൂരേ ക്രൂരകേ ചൈവ സമദ്യക് പണ്ഡിതോ മതഃ || 24.14 ||

നരേഷ്യഭീക്ഷ്ണം മദ്ഭാവം പുംസോ ഭാവയത്ത്വചിരാത് |
സ്തർധാസുയാതിരസ്താരാഃ സാഹകാരാ വിയന്തി ഹി || 24.15 ||

വിസൃജ്യ സുയമാനാൻ സ്വാൻ ദൃശം വ്രീഡാം ച ദൈഹികീം |
പ്രണമേദ് ദണ്ഡവദ് ഭൂമാവാശ്ചാലധാലഗോഖരം || 24.16 ||

യാവത് സർവേഷു ഭൂതേഷു മദ്ഭാവോ നോപജായതേ |
താവദേവമുപാസീത വാങ്മനഃകായവൃത്തിഭിഃ || 24.17 ||

സർവം ബ്രഹ്മാത്മകം തസ്യ വിദ്യയാ്ജിതമനീഷയാ |
പരിപശ്യന്നുപരമേത് സർവതോ മുക്തസംശയഃ || 24.18 ||

അയം ഹി സർവകൽപാനാം സധ്രീചീനോ മതോ മമ |
മദ്ഭാവഃ സർവഭൂതേഷു മനോവാക്കായവൃത്തിഭിഃ || 24.19 ||

ന ഹ്യംഗോപക്രമേ ധ്വംസോ മദ്ധർമസ്യാദ്ധവാൺവപി |
മയാ വ്യവസിതഃ സമൃങ് നിർഗുണത്യാദനാശിഷഃ || 24.20 ||

യോ യോ മയി പരേ ധർമഃ കൽപ്യതേ നിഷ്ഠലായ ചേത് |
തദായാസോ നിരർഥഃ സ്വാദ് ഭയാദേരിവ സത്തമ || 24.21 ||

ഏഷാ ബുദ്ധിമതാം ബുദ്ധിർമനീഷാ ച മനീഷിണാം |
യത് സത്യമനുതേനേഹ മർത്യേനാപ്നോതി മാമൃതം || 24.22 ||

ഏഷ ത്യേഭീഹിതഃ കൃത്സ്നോ ബ്രഹ്മവാദസ്യ സംഗ്രഹഃ |
സമാസവ്യാസവിധിനാ ദേവാനാമപി ദുർഗമഃ || 24.23 ||

അഭീക്ഷ്ണശസ്ത്രേ ഗദിതം ഇണാനം വിസ്പഷ്ടയുക്തിമത് |
ഏതദ് വിഇണായ മുച്യേത പുരുഷോ നഷ്ടസംശയഃ || 24.24 ||

സുവിവിക്തം തവ പ്രശ്നം മയൈതദപി ധാരയേത് |
സനാതനം ബ്രഹ്മഗുഹ്യം പരം ബ്രഹ്മാധിഗച്ഛതി || 24.25 ||

യ ഏതൻമമ ദക്ഷതേഷു സമ്പ്രദദ്യാത് സുപുഷ്പലം |
തസ്യാഹം ബ്രഹ്മദായസ്യ ദദാമ്യന്താനമാന്തനാ || 24.26 ||

യ ഏതത് സമധീയിത പവിത്രം പരമം ശുചി |
സ പുയേതാഹരഹർമാം ഇന്താനദീപേന ദർശയൻ || 24.27 ||

യ ഏതച്ഛുദ്ധയാ നിത്യമവ്യഗ്രഃ ശൃണുയാനനരഃ |
മയി ദക്ഷതിം പരാം കുർവൻ കർമ്മദീർന സ ബധ്യതേ || 24.28 ||

അപുദ്ധവ ത്വയാ ബ്രഹ്മ സഖേ സമവധാരിതം |
അപി തേ വിഗതോ മോഹഃ ശോകശ്ചാസൗ മനോഭവഃ || 24.29 ||

നൈതത്ത്വയാ ദാർദികായ നാസ്തികായ ശഠായ ച |
അശുശ്രൂഷോരഭക്തായ ദുർവിനീതായ ദീയതാം || 24.30 ||

ഏതൈർഭോഷൈർവിഹീനായ ബ്രഹ്മണ്യായ പ്രിയായ ച |
സാധവേ ശുചയേ ബ്രൂയാദ് ദക്ഷതിഃ സ്യാച്ഛുദ്രയോഷിതാം || 24.31 ||

നൈതദ് വിജ്ഞായ ജിജ്ഞാസോർജ്ഞാതവ്യമവശിഷ്യതേ |
പീത്വാ പീയൂഷമമൃതം പാതവ്യം നാവശിഷ്യതേ || 24.32 ||

ജ്ഞാനേ കർമ്മണി യോഗേ ച വാർത്തായാം ദണ്ഡധാരണേ |
യാവാനർഥോ നൃണാം താത താവാംസ്തേഹം ചതുർവിധഃ || 24.33 ||

മർത്യോ യദാ ത്യക്തസമസ്തകർമാ
നിവേദിതാത്മാ വിചികീർഷിതോ മേ |
തദാമൃതത്വം പ്രതിപദ്യമാനോ
മയാജ്ഞേഭൂയായ ച കൽപതേ വൈ || 24.34 ||

ശ്രീശുക ഉവാച
സ ഏവമാദർശിതയോഗമാർഗ -

സ്തദോത്തമശ്ലോകവചോ നിശദ്യ |
 ബദ്ധാഞ്ജലിഃ പ്രീത്യുപരുദ്ധകംഠോ
 ന കിഞ്ചിദുച്ഛേദശുപരിപ്ലുതാക്ഷഃ || 24.35 ||

വിഷുഭ്യ ചിത്തം പ്രണയാവഘൂർണം
 ധൈര്യേണ രാജൻ ബഹു മന്യമാനഃ |
 കൃതാഞ്ജലിഃ പ്രാഹ യദുപ്രവീരം
 ശീർഷ്ണാ സ്പൃശംസ്തച്ചരണാരവിന്ദം || 24.36 ||

ശ്രീഉദ്ധവ ഉവാച
 വിദ്രാവിതോ മോഹമഹാസകാരോ
 യ ആശ്രിതോ മേ തവ സന്നിധാനാത് |
 വിഭാവസോഃ കിം നു സമീപഗന്ധ്യ
 ശീതം തമോ ഭീഃ പ്രഭവന്ത്യജാഭ്യ || 24.37 ||

പ്രത്യർപിതോ മേ ഭവതാനുകമ്പിനാ
 ഭൃത്യായ വിജ്ഞാനമയഃ പ്രദീപഃ |
 ഹിത്വാ കൃതജ്ഞസ്തവ പാദമൂലം
 കോന്യത് സമീയാച്ഛരണം ത്വദീയം || 24.38 ||

വൃക്ലണശ്ച മേ സുദ്യവഃ സ്നേഹപാശോ
 ദാശാർഹവൃഷ്ണന്ധകസാത്യതേഷു |
 പ്രസാരിതഃ സൃഷ്ടിവിവൃദ്ധയേ ത്വയാ
 സ്വമായയാ ഹ്യാത്മസുബോധഹേതിനാ || 24.39 ||

നമോസ്തു തേ മഹായോഗിൻ പ്രപന്നമനുശാധി മാം |
 യഥാ ത്വച്ചരണാഭോജേ രതിഃ സ്യാദനപായിനീ || 24.40 ||

ശ്രീഭഗവാനുവാച

ഗച്ഛോദ്ധവ മയാദ്വിദിഷോ ബദർയാഖ്യം മമാശ്രമം |
തത്ര മത്പാദതീർഥോദേ സ്നാനോപസ്തർശനൈഃ ശുചിഃ || 24.41 ||

ഈക്ഷയാലകനന്ദായാ വിധൂതാശേഷകൽമഷഃ |
വസാനോ വൽകലാൻയംഗ വന്യഭുക് സുഖനിഃസ്സൃഹഃ || 24.42 ||

തിതിക്ഷുർദ്വന്ദ്വമാത്രാണാം സുശീലഃ സംയതേന്ദ്രിയഃ |
ശാന്തഃ സമാഹിതധിയാ ഇണാനവിഇണാനസംയുതഃ || 24.43 ||

മത്തോന്മുശിക്ഷിതം യത്തേ വിവിക്തമനുഭാവയൻ |
മയ്യാവേശിതവാക്ചിത്തോ മദ്ധർമനിരതോ ഭവ |
അതിവ്രജ്യ ഗതീസ്തിസ്രോ മാമേഷ്യസി തതഃ പരം || 24.44 ||

ശ്രീശുക ഉവാച

സ ഏവമുക്തോ ഹരിമേധസോദ്ധവഃ
പ്രദക്ഷിണം തം പരിസൃത്യ പാദയോഃ |
ശിരോ നിധായാശ്രുകലാഭിരാർദ്രധീ -
ർന്യഷിഞ്ചദദ്വന്ദ്വപരോപ്യപക്രമേ || 24.45 ||

സുദുസ്സജ്ജസ്തേഹവിയോഗകാതരോ
ന ശക്നുവംസ്തം പരിഹാതുമാതുരഃ |
കൃച്ഛ്രം യയൗ മുർധനി ഭർതൃപാദുകേ
ബിഭ്രന്നമസ്കൃത്യ യയൗ പുനഃ പുനഃ || 24.46 ||

തതസ്തമന്തർഹൃദി സന്നിവേശ്യ
ഗതോ മഹാഭാഗവതോ വിശാലാം |
യഥോപദിഷ്ടാം ജഗദേകബന്ധുനാ
തപഃ സമാസ്ഥായ ഹരേരഗാദ് ഗതിം || 24.47 ||

യ ഏതദാനന്ദസമുദ്രസംഭൃതം
ഇണാനാമൃതം ഭാഗവതായ ഭാഷിതം |
കൃഷ്ണേന യോഗേശ്വരസേവിതാംഘ്രിണാ
സച്ഛദ്ധയാഽസേവ്യ ജഗദ് വിമുച്യതേ || 24.48 ||

ഭവഭയമപഹന്തും ഇണാനവിഇണാനസാരം
നിഗമകൃദുപജുഹേ ഭൃംഗവദ് വേദസാരം |
അമൃതമുദധിതശ്ചാപായയദ് ഭൃത്യവർഗാൻ
പുരുഷമുഷഭമാദ്യം കൃഷ്ണസംജ്ഞം നതോന്മൂ || 24.49 ||

|| ഇതി ഉദ്ധവഗീതാസു ചതുർവിംശോധ്യായഃ സമാപ്തഃ ||